

4. Попов С. В. Правовий механізм реалізації конституційного права на працю в сучасних умовах: автореф, дис. ... докт юрид, наук: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2010. С. 14.

5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 22. Ст. 171.

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану: Закон України від 21 квітня 2022 р. № 2220-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#n6>.

7. Про затвердження Порядку надання допомоги по частковому безробіттю: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 702. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/702-2022-%D0%BF#Text>

*Новіцька О. А.,
здобувачка вищої освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ЖІНОК

Еволюція уявлень про соціальну роль жінок у суспільстві показує емансипацію, надання жінкам рівноправності у трудовому та сімейному житті. Багато жінок щонайменше останні сто років продемонстрували свою успішність в бізнесі, спорті, політиці, на військовій службі. Можна було спостерігати за роботою жінки — водія тролейбуса, жінки — зварювальниці, кранівниці.

Популярно було бути вчителькою, лікаркою, професоркою, керівницею підрозділу, директоркою. Логіка показує, що тут стать ролі не грає.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії на територію України з'явилися нові виклики перед українськими жінками. По-перше, вивільнилися робочі місця, професії та посади, з яких мобілізували чоловіків і є потреба їх заповнити. По-друге, українські жінки дедалі частіше обирають право захищати свою країну у військових формуваннях Збройних Сил України, підрозділах територіальної оборони, добровольчих загонах. Жінки забезпечують захист правопорядку на звільнених територіях української держави у лавах Національної поліції та підрозділах Національної гвардії України. Медикині на рівні з чоловіками несуть службу у зазначених підрозділах [10].

З лютого 2022 року збільшилася чисельність жінок-військовослужбовиць, які поповнили лави ЗСУ. За даними Міноборони, станом на 1 березня 2023 року у ЗСУ працювали 60 538 жінок (у 2,5 рази більше за 2014 рік). Із них 42 898 військовослужбовиць (7416 офіцеров (майже всемо більше за 2014), 11 215 сержантсько-старшинського складу, 22 832 солдаток, 1500 курсанток) і 18 101 особа цивільного складу [8]. Станом на червень 2023 року близько 5500 воячок несли службу на передовій.

Звичайно, з 2014 року до сьогодні правове регулювання праці жінок у силових структурах набуло унормованих обрисів. Так, ще українське військо не має жінок-генералів, але роль жінки змінюється від обслуги до повноцінного спеціаліста.

Порядок проходження служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях урегульовано спеціальними нормативно-правовими актами, які покладають на громадян, котрі перебувають на такій службі, додаткові обов'язки і відповідальність. Статтею 24 Конституції України закріплено рівність усіх громадян перед законом, з якої випливає, що жінки і чоловіки мають однакові права та обов'язки на військовій службі [1]. Відповідно

до наказу міністерства оборони №50 від 10 лютого 2022 року усі посади рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу доступні жінкам-військовослужбовцям [6].

Важливим є питання охорони дитинства і материнства. Переведення на нижчі посади військовослужбовиць із мотивів вагітності та виховання дітей віком до трьох років, чи вихованням дитини-інваліда не допускається без згоди самих військовослужбовиць. Таким же чином визначається питання відрядження для вагітних жінок-військовослужбовиць і тих, які мають дітей віком до 14 років. Таких військовослужбовців за їх клопотанням, при неможливості виконання обов'язків на займаних посадах, можливо призначення на посади з меншим обсягом роботи — рівнозначні або нижчі. До складу добового наряду можуть призначатися військовослужбовиці з дотриманням законодавства з питань материнства і дитинства.

Заборонено призначати військовослужбовиць на роботи, пов'язані з перенесенням і пересуванням вантажу, вага якого перевищує встановлені граничні норми. Військовослужбовцям-жінкам мають бути виділені окремі службові і житлові кімнати, якщо військовий підрозділ розташовується табором то для жінок має бути окремий намет. Проте, в реаліях воєнних дій це положення не завжди працює [11].

Відпустки військовослужбовцям-жінкам надаються у зв'язку з вагітністю та пологами та для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку або тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більше як до шестирічного віку [2].

Світовий досвід свідчить, що ширше залучення жінок до роботи в органах правопорядку є ключем до істотного скорочення насилля зі сторони цих органів по відношенню до громадян. Закон України «Про Національну поліцію» не містить будь-яких спеціальних норм про соціальний захист жінок, і до них застосовуються правила, встановлені в Кодексі законів про працю. Такі правила

спрямовані на захист та охорону їхніх трудових прав: заборона залучення до роботи у нічний час та направляти у відрядження жінок, які мають дітей віком до трьох років; заборона направляти у відрядження жінок, які мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років без їх згоди; заборона відмовляти у прийомі на роботу з мотивів наявності дітей віком до трьох років, а одиноким матерям – за наявності дитини до чотирнадцяти років або дитини з інвалідністю.

Відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою КМУ від 29.07.1991 (зі змінами) пріоритет при укладанні договорів при комплектуванні рядового та молодшого начальницького складу надається особам чоловічої статі, лише в необхідних випадках жінками. Встановлено граничний термін перебування на службі в органах внутрішніх справ для жінок до 40 років з можливістю продовжити ще на 5 років. Дуже узагальнено права та пільги для вагітних жінок і матерів з числа осіб рядового і начальницького складу. Важливо відмітити, що і для чоловіків, і для жінок, які претендують на зайняття посад при кадровому відборі до органів внутрішніх справ, встановлено однаковий перелік вправ, разом з тим рівень нормативів викладений у додатку до Наказу МВС від 09.02.2016 №90 враховує психофізіологічні особливості жінок та встановлює більш низькі вимоги щодо фізичної підготовки [4; 5].

Сучасний погляд на професійні можливості та перспективи для жінок у військових структурах та правоохоронних органах закріплено у міжнародних документах, таких як «Декларація про поліцію» (Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи, прийнята у м.Страсбурзі 08.05.1979 р. на 31-й сесії Парламентської асамблеї Ради Європи) та Європейський кодекс поліцейської етики (2001), Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека» (Резолюція Ради Безпеки 1325 (2000), прийнята Радою Безпеки на 4213-му засіданні, 31 жовтня 2000 року) [6; 8].

Дедалі частіше українки свідомо почали займати інші, значно відповідальніші посади. Жінки доводять свою професійну компетентність у військовій, медичній та правоохоронній сферах, успішно проходячи підготовку та виконуючи поставлені завдання не гірше, ніж їх колеги чоловіки.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
3. Доручення Міністерства внутрішніх справ України від 10 березня 2023 року № 39/01/37 «Про організацію виконання Плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності». URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/2/dorucennia-mvs-39.pdf>
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 09.02.2016 № 90 «Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/364085___688593.
5. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 10.09.2021 № 668 «Про організацію виконання Плану заходів на 2021 - 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року». URL: <https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/uploaded-files/%20552.pdf>
6. Наказ Міністерства Оброни України від 10.02.2022 № 50 «Про внесення змін до наказу Міністерства оборони України від 20 червня 2012 року № 412/ДСК». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0355-22#Text>.
7. План заходів Міністерства внутрішніх справ України з реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, затверджений наказом Міністерства

внутрішніх справ України від 01 червня 2023 року № 444. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/0/nakaz-444-01062023.pdf>

8. План заходів Міністерства внутрішніх справ України з виконання завдань операційного плану з реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року на 2022-2024 роки, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 листопада 2022 року №785. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/0/nakaz-444-01062023.pdf>

9. План заходів з виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 року № 1544 (зі змінами, внесеними розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року №1150-р). URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/3/onovlenii-plan-zahodiv-z-vikonannia-1325.docx>

10. План заходів МВС України з виконання Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 17.09.2021 № 680 URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-dij-z-realizaciyi-nacionalnoyi-strategiyi-u-sferi-prav-lyudini-na-20212023-roki-i230621-756?fbclid=IwAR2g_zuB6JoEh0R1EtT-c5eZIR_N-himxwtNii-xLSkeuAkI5fRiC27h988

11. План основних заходів Міністерства внутрішніх справ України на 2021 рік, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28.12.2020 № 920 URL: <https://mvs.gov.ua/documents/normativno-pravovi-akti/nakaz-vid-28122020-920-pro-zatverdzhennya-planu-osnovnix-zahodiv-ministerstva-vnutrisnix-sprav-ukrayini-na-2021-rik>

*Мельник С.О.,
здобувач вищої освіти Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник: Кудерська Н. І.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

З початком повномасштабного вторгнення роль прокуратури у здійсненні захисту прав і свобод людини і громадянина значно зросла. Найвищою цінністю в діяльності прокуратури є людина, повага до її прав і свобод, а також повага до її честі та гідності, другою основною цінністю діяльності прокуратури є наявність незалежності у діяльності прокурора оскільки це забезпечує прокурорам можливість виконувати свої посадові обов'язки без зовнішнього або внутрішнього впливу [7] У зв'язку з нинішніми подіями в органів прокуратури збільшився обсяг роботи не тільки у сфері кримінального провадження, але й у військовій оборонній та антикорупційних сферах, здійсненням міжнародної співпраці з міжнародними партнерами для подолання наслідків війни та притягнення воєнних злочинців до відповідальності.

Прокуратура України є відокремленим органом державної влади у складі правоохоронних органів, що здійснює забезпечення протидії незаконних посягань на суспільство, державу порушення її конституційного ладу, а також права та свободи людини і громадянина та фундаментальні засади демократичного устрою способами, що передбачені законодавством. Прокуратура діє відповідно до Конституції України і не є частиною судової або виконавчої гілки влади. Прокуратура відповідно до своїх завдань не є органом